

Markus' verhaal
de nieuwe Exodus
in Jezus

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Opbouw & structuur

Proloog (1:1-14/15)

Jezus en Jesaja's nieuwe exodus verlossing (1:14/15 - 8:21/30)

- Jahweh's overwinning aangekondigd (1:14/15 – 45)
- Nieuwe wijnzakken: onenigheid rond Jezus (2:1 – 3:19/30)
- Tekenen van de nieuwe exodus en Jezus' verwerping (3:20/31 – 6:13)
- Brood, zuurdeeg en het onbegrip van de discipelen (6:14 – 8:21/30)

De weg van de nieuwe exodus (8:22/31 – 10:45/52)

1^e lijdensaankondiging en onderwijs (8:31 – 9:1)

- Verheerlijking op de berg (9:2-13)
- Opnieuw een fiasco na een nieuwe Sinaï ervaring (9:14 – 29)

2^e lijdensaankondiging en onderwijs (9:30 - 41)

- Ware heiligheid (9:42 – 10:31)

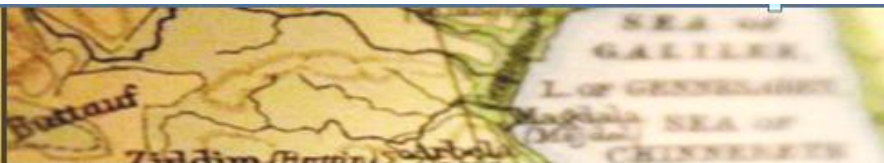
3^e lijdensaankondiging (10:32 – 45)

- Blinde Barthimeüs (10:46 -52)

Aankomst en verwerping in Jeruzalem (11:1 – 15:47)

- Jezus' aankomst in Zijn tempel (11:1 – 12:44)
- **Oordeelsaankondiging over de tempel en de erkenning v/d Mensenzoon** (13:1-37)
- Jezus' proces, dood en graf (14:1 – 15:47)

Epiloog 'want zij waren bang' (16:1-8)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het oordeel en de ondergang van Jeruzalem

'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? **Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken.** En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? Jezus nu begon hun te zeggen: Kijkt u uit dat niemand u misleidt. Velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en zij zullen velen misleiden. Wanneer u nu zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen, wordt niet verschrikt, want het moet gebeuren, maar het is nog niet het einde; want volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk. Er zullen aardbevingen zijn in verschillende plaatsen; en er zullen hongersnoden en onlusten zijn. Deze dingen zijn een begin van de weeën. Kijkt u echter uit voor uzelf; zij zullen u overleveren aan raadsvergaderingen en in synagogen zult u worden geslagen en voor stadhouders en koningen zult u worden gesteld ter wille van Mij, tot een getuigenis voor hen; en aan alle volken moet eerst het evangelie worden gepredikt. En wanneer zij u weg leiden om u over te leveren, weest tevoren niet bezorgd wat u zult spreken, maar al wat u op dat uur zal worden gegeven, spreekt dat; want u bent het niet die spreekt, maar de Heilige Geest. En de ene broer zal de andere broer tot de dood overleveren en een vader zijn kind; en kinderen zullen opstaan tegen ouders en hen ter dood brengen. En u zult door allen worden gehaat ter wille van mijn naam; wie echter zal volharden tot het einde, die zal behouden worden.'

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het oordeel en de ondergang van Jeruzalem

Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kled te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, gelooft het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit!

Van tevoren heb Ik u alles gezegd. Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen uit de hemel vallen en de krachten die in de hemelen zijn, zullen wankelen. En dan zullen zij de Mensenzoon zien komen in wolken, met grote kracht en heerlijkheid. En dan zal Hij zijn engelen uitzenden en zijn uitverkorenen bijeenverzamen uit de vier windstreken van het einde van de aarde tot het einde van de hemel. Leert nu van de vijgenboom deze gelijkenis: Wanneer zijn tak al zacht wordt en de bladeren uitspruiten, dan weet u dat de zomer nabij is. Zo ook u, wanneer u deze dingen zult zien gebeuren, weet dan dat het nabij is, voor de deur!

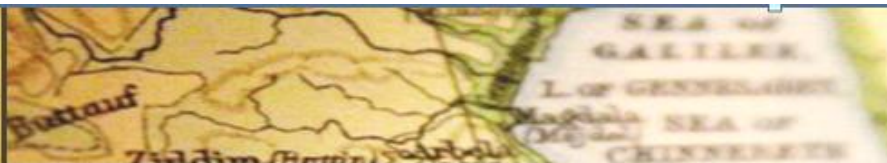
Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het oordeel en de ondergang van Jeruzalem

'Voorwaar, Ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan totdat al deze dingen zijn gebeurd.
De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.
Van die dag of dat uur echter weet niemand, ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet,
behalve de Vader. Kijkt u uit, waakt en bidt; want u weet niet wanneer het de tijd is:
zoals een mens die buitenslands gaat, zijn huis verlaat en aan zijn slaven macht geeft, aan ieder zijn werk,
en de deurwachter gebiedt te waken. Waakt dan! Want u weet niet wanneer de heer van het huis komt,
's avonds of te middernacht of met het hanengekraai of 's morgens vroeg; opdat hij, als hij plotseling komt,
u niet in slaap vindt. Wat Ik nu tot u zeg, zeg Ik tot allen: Waakt!

(Mk.13:1-37)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Jezus aankondiging: verwoesting v/d tempel

'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken. En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? (Mk.13:1-4)

❖ De Heer van de tempel verlaat Zijn tempel en trekt naar de olijfberg... *Een déjà vu?*

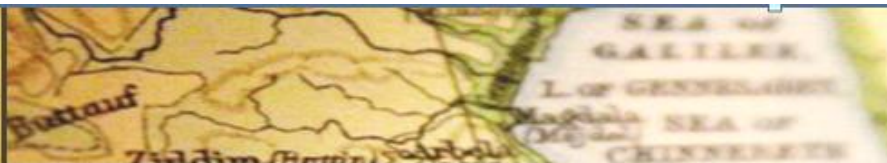
'Maar de wandel van hen die hun hart verpand hebben aan hun afschuwelijkheden en gruwelen, zal Ik op hun hoofd doen neerkomen, luidt het woord van Jahweh de Heer. ...de heerlijkheid van Jahweh steeg op uit het midden der stad en plaatste zich op de berg die ten oosten van de stad ligt.' (Ezech.11:21,23)

❖ Een ongenoemde discipel wijst Jezus op het '**blijvende karakter**' van de tempel...

❖ Jezus weerlegt meteen ➡ permanent?! ➡ geen steen zal op de ander gelaten worden!

❖ *Merkwaardige opmerking van deze discipel na wat er sedert de intocht gebeurd is?!*

❖ *Geen steen zal op de andere gelaten worden? Letterlijk fotografisch plaatje?*

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Jezus aankondiging: verwoesting v/d tempel

'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken. En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? (Mk.13:1-4)

❖ Standaard profetisch poëtisch taalgebruik → krachtige beelden en sprekende metaforen

'Daarom zal omwille van u Sion als een akker omgeploegd worden, Jeruzalem een puinhoop worden en de berg van dit huis tot woudhoogten.' (Micha 3:12)

'Welnu, omdat u al deze daden doet, spreekt Jahweh, en Ik vroeg en laat tot u sprak, maar u niet geluisterd hebt, en Ik u geroepen heb, maar u niet geantwoord hebt, zal Ik met dit huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, waarop u vertrouwt, en met deze plaats, die Ik u en uw vaders gegeven heb, doen zoals Ik met Silo heb gedaan.' (Jer.7:13,14)

'...Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een woestenij. Ons heilig, luisterrijk huis, waarin onze vaders U prezen, is met vuur verbrand; alles wat ons dierbaar was, is tot een puinhoop geworden.' (Jes.64:10,11)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Jezus aankondiging: verwoesting v/d tempel

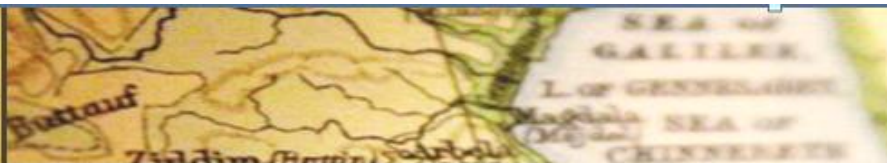
'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken. En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? (Mk.13:1-4)

- ❖ Standaard profetisch poëtisch taalgebruik → krachtige beelden en sprekende metaforen

'Daarom zal omwille van u Sion als een akker omgeploegd worden, Jeruzalem een puinhoop worden en de berg van dit huis tot woudhoogten.' (Micha 3:12)

'Welnu, omdat u al deze daden doet, spreekt Jahweh, en Ik vroeg en laat tot u sprak, maar u niet geluisterd hebt, en Ik u geroepen heb, maar u niet geantwoord hebt, zal Ik met dit huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, waarop u vertrouwt, en met deze plaats, die Ik u en uw vaders gegeven heb, doen zoals Ik met Silo heb gedaan.' (Jer.7:13,14)

- ❖ *Zijn we recentelijk al 'steen - taal' tegen gekomen?*
- ❖ Omdat zij 'Gods steen' verworpen hebben zal geen steen op de andere gelaten worden...

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Jezus aankondiging: verwoesting v/d tempel

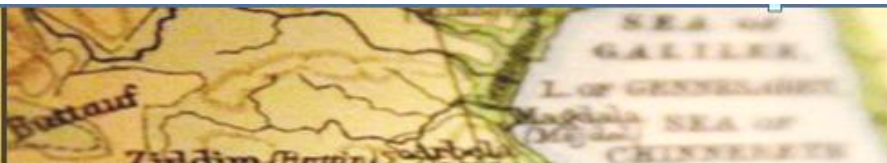
'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken. En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? (Mk.13:1-4)

- ❖ Jezus gaat zitten om onderwijs te geven → maar nu niet langer in de tempel. . .
- ❖ Jezus zit op de berg waar Gods volk de tussenkomst van Jahweh tot verlossing verwachtte
- ❖ Een valse profeet (vermeld in Handelingen) wil de eindtijdstrijd (om Jeruzalem) inzetten vanaf **de olijfborg**

'Bent u dan niet de Egyptenaar die enige tijd geleden oproer maakte en de vierduizend Sicariërs naar de woestijn uitleidde?' (Hd.21:38)

- ❖ Juist op deze plaats '**tegenover de tempel**' waar Jezus sprak n.a.v. de verdorde olijfborg. . .

'Want, voorwaar, Ik zeg u: wie tegen deze berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen, en niet zal twifelen in zijn hart, maar zal geloven dat wat hij zegt, gebeuren zal, het zal hem gebeuren wat hij zegt.' (Mk.11:23)

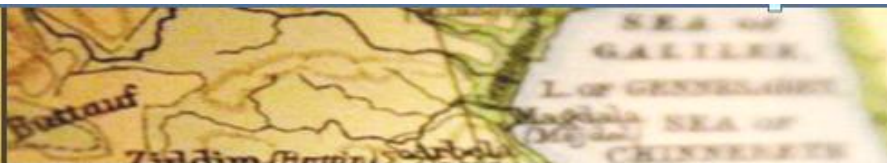
Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Jezus aankondiging: verwoesting v/d tempel

'En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, wat een grote stenen en wat een grote gebouwen! En Jezus zei tot hem: Zie je deze grote gebouwen? Er zal hier geen enkele steen op de andere steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken. En toen Hij op de Olijfberg zat, tegenover de tempel, vroegen Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? (Mk.13:1-4)

- ❖ Waar worden deze 4 discipelen in Markus zijn evangelie nog vernoemd?
- ❖ Onder de indruk van Jezus' woorden vragen zij wanneer **al deze dingen** in vervulling gaan!
'Voorwaar, Ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan totdat **al deze dingen** zijn gebeurd.' (vers 30)
- ❖ **Eén vraag** uit 2 delen ➡ wanneer en hoe zullen we dit weten *als het eraan komt?*
- ❖ **Deze vraag heeft geen zin, indien Jezus' antwoord een veraf gelegen toekomst betreft...**
- ❖ *Sommige uitleggers maken hier al onderscheid tussen 'deze dingen' en 'al deze dingen'*
- ❖ *'deze dingen' ➡ verwoesting Jeruzalem & tempel _ 'al deze dingen' ➡ Jezus wederkomst*

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het begin van de weeën

'Jezus nu begon hun te zeggen: Kijkt u uit dat niemand u misleidt. Velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en zij zullen velen misleiden. Wanneer u nu zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen, wordt niet verschrikt, want het moet gebeuren, maar het is nog niet het einde; want volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk. Er zullen aardbevingen zijn in verschillende plaatsen; en er zullen hongersnoden en onlusten zijn. Deze dingen zijn een begin van de weeën.'

(Mk.13:5-8)

- ❖ Jezus' zorg is allereerst dat zijn discipelen niet mee ten onder gaan in deze 'bewogen' tijden
- ❖ 2 zaken → **Wees niet verontrust** en ...zorg dat je **voorbereid bent om te vluchten!**
- ❖ **Voor het einde** komt, zullen er naar Israëls geschiedenis bekende zaken aan vooraf gaan
- ❖ Het gaat niet om mensen die zich voordoen 'als Jezus' maar als **Gods gezalfde verlosser**
- ❖ Flavius Josephus vermeldt verschillende zogenaamde '**verlossers**' die opstaan (misleiden)

Johannes van Gishala uit Galilea, een leider van de Zeloten

Menahem een zoon van Judas de Galileër, een leider van de Sicari

Simon ben Giora de voornaamste mededinger naar de kroon van de koning der Joden

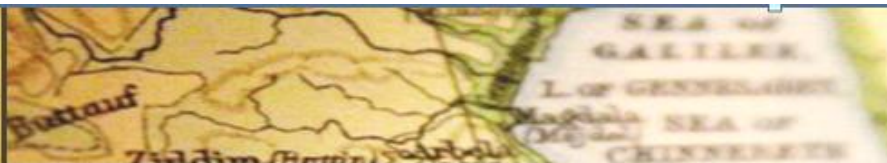
Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het begin van de weeën

'Jezus nu begon hun te zeggen: Kijkt u uit dat niemand u misleidt. Velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en zij zullen velen misleiden. Wanneer u nu zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen, wordt niet verschrikt, want het moet gebeuren, maar het is nog niet het einde; want volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk. Er zullen aardbevingen zijn in verschillende plaatsen; en er zullen hongersnoden en onlusten zijn. Deze dingen zijn een begin van de weeën.'

(Mk.13:5-8)

- ❖ Onstabiele, onzekere tijden, onregelmatigheden, opstanden en pogingen tot staatsgrepen
- ❖ Gezien naar Israëls geschiedenis zijn dit de inleidende voortekenen van Gods oordeel
- ❖ Flavius Josephus vermeldt verschillende van deze 'opstanden' en 'oorlogen'
- ❖ Theudas (Hd.5:36), Jakob & Simon ben Judas ➡ 20.000 komen om tijdens deze opstand
- ❖ Guerrilla aanslagen tegen de Romeinen, Romeinen plunderen de tempel, Felix' executies
- ❖ Opstanden & ongeregeldheden stapelen zich op, *met schaarste als gevolg*
- ❖ *Handelingen & Josephus vermelden ook een aardbeving en grote hongersnood*
- ❖ *Ondanks de samenleving in elkaar stort betekent dit nog niet het einde voor ...**de tempel***

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het begin van de weeën

'Jezus nu begon hun te zeggen: Kijkt u uit dat niemand u misleidt. Velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en zij zullen velen misleiden. Wanneer u nu zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen, wordt niet verschrikt, want het moet gebeuren, maar het is nog niet het einde; want volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk. Er zullen aardbevingen zijn in verschillende plaatsen; en er zullen hongersnoden en onlusten zijn. Deze dingen zijn een begin van de weeën.'

(Mk.13:5-8)

❖ *Israëls Geschriften benoemt deze **moeilijke tijden** zéér vaak als geboorteweëën*

'Weeklaag, want de dag van Jahweh is nabij; als een verwoesting van de Almachtige komt hij. Daarom zullen alle handen slap worden en elk hart van stervelingen zal wegsmelten. En zij zullen verschrikt worden, smarten en weeën zullen hen aangrijpen, zij zullen ineenkrimpen als een barende vrouw.'

(Jes.13:6-8)

'Wij hebben het gerucht over hem gehoord, wij hebben de moed verloren, benauwdheid heeft ons aangegrepen, smart als van een barende vrouw.' (Jer.6:24)

'Nu, waarom slaat u zo'n luid alarm? Is er geen Koning onder u? Is uw Raadsman omgekomen, dat smart u aangegrepen heeft als van een barende vrouw? Krimp ineen en schreeuw het uit, dochter van Sion, als een barende vrouw, want nu moet u de stad uit en in het open veld wonen. U zult tot in Babel komen.

Daar zult u gered worden, daar zal Jahweh u verlossen uit de hand van uw vijanden.' (Micha 4:9,10)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Waarschuwing tot volharding

'Kijkt u echter uit voor uzelf; zij zullen u overleveren aan raadsvergaderingen en in synagogen zult u worden geslagen en voor stadhouders en koningen zult u worden gesteld ter wille van Mij, tot een getuigenis voor hen; en aan alle volken moet eerst het evangelie worden gepredikt. En wanneer zij u wegleden om u over te leveren, weest tevoren niet bezorgd wat u zult spreken, maar al wat u op dat uur zal worden gegeven, spreekt dat; want u bent het niet die spreekt, maar de Heilige Geest. En de ene broer zal de andere broer tot de dood overleveren en een vader zijn kind; en kinderen zullen opstaan tegen ouders en hen ter dood brengen. En u zult door allen worden gehaat ter wille van mijn naam; wie echter zal volharden tot het einde, die zal behouden worden.' (Mk.13:9-13)

- ❖ *Dit is een beknopte samenvatting van wat beschreven wordt in het boek Handelingen!*
- ❖ '**Alle volken**' betekent hier niet aan elk individu, maar alle volken, **zonder enig onderscheid**
- ❖ **Moeten Petrus, Johannes & Paulus niet verschijnen voor raadsvergaderingen & koningen?**
- ❖ De bedoeling is dat het evangelie van Jeruzalem moet uitgaan **voor het einde komt**
- ❖ *Eens het einde komt, kan niemand meer de stad verlaten en is het afgelopen...*
- ❖ *Daarom volgt de dringende oproep Jeruzalem te ontvluchten als **het teken** gezien wordt!*

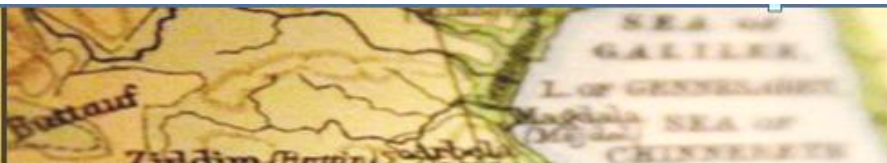

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

- ❖ 'de gruwel van de verwoesting' ➡ Romeinse standaard in de tempel? ➡ De antichrist?
- ❖ **Wat leidde tot de verwoesting van het heiligdom te Silo en de tempel van Salomo?**
- ❖ **Waren het de gruwelen door 'derden', of waren het Israëls gruweldaden?!**
- ❖ Zolang Israël 'getrouw' blijft aan Jahweh, **is het heiligdom ONAANTASTBAAR!!**

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, gelooft het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ **Israëls gruweldaden** verontreinigen Gods heiligdom → telkens de oorzaak v/d verwoesting

'En komt gij dan staan voor mijn aangezicht in dit huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, en zegt: Wij zijn geborgen! ten einde al deze gruwelen te bedrijven? ...Want de kinderen van Juda hebben gedaan wat kwaad is in mijn ogen, luidt het woord van Jahweh; zij hebben hun gruwelen geplaatst in het huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, om dat te verontreinigen,... En Ik zal in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem doen verstommen de stem der vreugde en de stem der vrolijkheid, de stem van de bruidegom en de stem der bruid, want het land zal een verwoesting zijn.' (Jer.7:10, 30,34)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ **Israëls gruweldaden** verontreinigen Gods heiligdom → telkens de oorzaak v/d verwoesting

'Toen hief de Geest mij op tussen aarde en hemel en bracht mij in gezichten Gods naar Jeruzalem, bij de ingang van de binnenste poort, die op het noorden uitziet, waar het afgodsbeeld zich bevond, het voorwerp van naijver, dat naijver opwekt. ...En Hij zei tot mij: Mensenkind, ziet gij wat zij doen? de grote gruwelen die het huis Israëls hier bedrijft, zodat Ik ver van mijn heiligdom moet blijven? Maar nog meer grote gruwelen zult gij zien. ...Daarom zal Ik ook niet ontzien en geen deernis hebben; hun wandel zal Ik op hun eigen hoofd doen neerkomen.' (Ezechiël 8:3,6; 9:10)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ **'de gruwel van de verwoesting'** kent zijn achtergrond in Dan.12:11, 11:31, 9:27b

'En van de tijd af dat het dagelijks offer wordt gestaakt en een gruwel wordt opgericht, die verwoesting brengt, zijn het duizend tweehonderd en negentig dagen;' (Dan.12:11)

'Dan zullen strijdmachten door hem op de been gebracht worden; zij zullen het heiligdom, de vesting, ontheiligen, het dagelijks offer doen ophouden en een gruwel oprichten, die verwoesting brengt.'

'...een verwoester zal over de uiterste gruwel, tot het einde toe, de vernietiging waartoe vast besloten is, uitstorten over de verlatene'

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ 'de gruwel van de verwoesting' kent zijn achtergrond in Dan.12:11, 11:31, 9:27b

'En van de tijd af dat het dagelijks offer wordt gestaakt en een gruwel wordt opgericht, die verwoesting brengt, zijn het duizend tweehonderd en negentig dagen;' (Dan.12:11)

❖ Heel wat taalgebruik in deze passage grijpt terug op Daniel 12, de climax v/h boek

'... en er zal een tijd van grote benauwdheid zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe..' (Dan12:1b)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

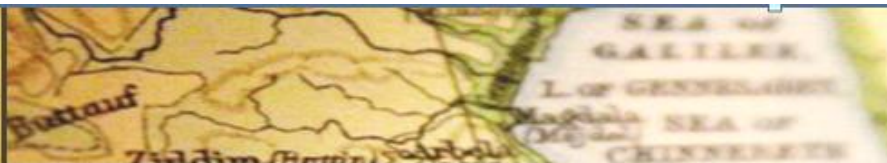
'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ 'de gruwel van de verwoesting' kent zijn achtergrond in Dan.12:11, 11:31, 9:27b

'En van de tijd af dat het dagelijks offer wordt gestaakt en een gruwel wordt opgericht, die verwoesting brengt, zijn het duizend tweehonderd en negentig dagen;' (Dan.12:11)

❖ Antiochus Epiphanes ➡ 'god is zichtbaar geworden' ➡ wil het Judaïsme uitroeien

❖ **Misschien wel het allergrootste crisismoment tot dan toe in Israëls geschiedenis!**

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ Gelijkaardige oproep om aan de Babylonische verwoesting van Jeruzalem te ontkomen

'...wie op het veld is, zal door het zwaard sterven, de honger en de pest zullen verteren wie in de stad is. En wie van hen ontkomen, zullen wel ontkomen, maar zullen op de bergen zijn als duiven uit de dalen.' (Ezech.7:15b,16)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ Standaard oordeel taalgebruik ➡ de meest kwetsbare slachtoffers tijdens de gruweldaden

'Samaria zal schuldig staan, omdat het ongehoorzaam geweest is aan zijn God. Door het zwaard zullen zij vallen, hun kleine kinderen zullen verpletterd worden en hun zwangere vrouwen opengereten.' (Hos.13:16)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

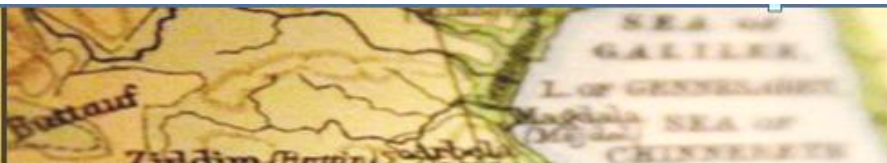
Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kled te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd'. (Mk.13:14-23)

- ❖ Standaard oordeel taalgebruik → ongeziene, onvergelykbare tijden van lijden en verdriet

'... en er zal een tijd van grote benauwdheid zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe...' (Dan12:1b)

- ❖ 'en er geenszins meer zal zijn' → einde der tijden?   Weinig zinvol dit te zeggen...

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

❖ Standaard oordeel taalgebruik ➡ de dagen verkorten om de uitverkorenen te bewaren

Zo zegt Jahweh: Zoals men, wanneer er nog sap in een druiventros gevonden wordt, zegt: Verderf hem niet, want er ligt een zegen in; Zo zal Ik doen ter wille van mijn knechten, Ik zal niet alles verderven!
(Jes.65:8)

❖ 'geen 'vlees' behouden worden' ➡ universeel? ➡ Alleen de in Judea zijn moeten vluchten!

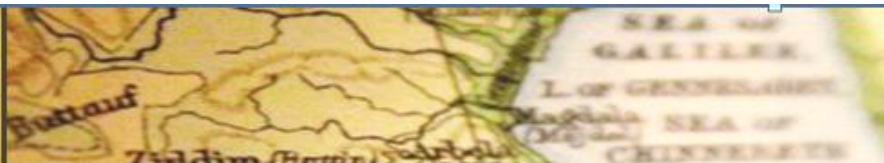

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kled te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

- ❖ '...zult zien staan' → mannelijk → ongebruikelijk voor een object → onzijdig
- ❖ Verwijst sowieso naar iets wat mensen daar in de tempel doen
- ❖ Gezien naar de context → nu Jezus verworpen is, zal Israëls eigen versie daar 'staan'
- ❖ De valse 'verlossers' zullen zelfs nog boosaardiger handelen dan Antiochus Epiphanes!
- ❖ *Hun verontreiniging, misbruik, en geweld is de ironische vervulling van **Daniel 12:11***

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Het teken en de grote verdrukking

'Wanneer u nu de gruwel van de verwoesting zult zien staan waar het niet behoort, -laat hij die het leest erop letten! -laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar wat achter hem ligt om zijn kleet te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen. Bidt ook dat het niet 's winters gebeurt. Want die dagen zullen zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is van het begin van de schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen. En als de Heer die dagen niet had verkort, zou geen vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort. En als dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, zie, Hij is daar, gelooft het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en tekenen en wonderen geven om zo mogelijk de uitverkorenen te misleiden. Kijkt u echter uit! Van tevoren heb Ik u alles gezegd.' (Mk.13:14-23)

- ❖ *Opnieuw valt in Josephus' geschiedeniswerken hierover véél te lezen...*
- ❖ **Simon bar Giora** had 40.000 volgelingen die hem volgden naar Jeruzalem!
- ❖ In aanloop naar de joodse oorlog neemt de zucht & drang naar een verlosser overhand toe
- ❖ *Jezus waarschuwt zijn discipelen voor de dramatische ontwikkelingen, nu Hij verworpen is*
- ❖ Anderen zullen opstaan & misleiden en de uitkomst is 'beestachtig' ...naar Daniels visioen

Markus' verhaal
de nieuwe Exodus
in Jezus

